

Na poti v usmerjeno šolstvo

V prejšnji številki Naše skupnosti smo obljubili, da se bomo po maturi na moščanski gimnaziji še enkrat ogledali. Konec nekega dela pa ne zahteva le obračuna za nazaj, marveč neizprosno terja pogled tudi naprej. In ker deluje poleg naše gimnazije v občini tudi šolski center tiska in papirja (ŠCTP) kot zaključena šola 2. stopnje, smo se podali tudi in naprej tja. To toliko bolj, ker se tudi ŠCTP vključuje v reformne korake poosnovnega šolstva.

Direktor centra Marjan Černe in predstojnik grafične šole Silvo Husa sta bila še sredi podatkov ob zaključku leta: ŠCTP pravzaprav vključuje štiri šole: triletno poklicno grafično in papirniško ter tehniško grafično in papirniško šolo. Prvi dve sta namenjeni rednim poosnovnošolskim učencem, drugi dve pa odraslim z nekajletno prakso — v njih se odrasli šolajo izmenjaje: teden dni delajo v šoli, teden dni pa v proizvodnji. Uspešen zaključek šolanja pri nas omogoča seveda tudi učencem prvih dveh šol vključitev v poklic (že med poukom imajo ok. 2500 ur prakse) ali pa — grafikom — nadaljevanje šolanja na višji grafični šoli v Zagrebu, ki prav sedaj prerašča v visoko šolo za grafike iz vse Jugoslavije. (Glede na potrebe bo morda v Ljubljani sčasoma deloval le njen dislocirani oddelek.) Papirničarji pa lahko nadaljujejo šolanje na ljubljanski visoki tehniški šoli — smer kemija.

ŠCTP je edina šola svoje stroke v SR Sloveniji in ima dislocirane oddelke v Mariboru (dva razreda poklicne grafične šole) in v Sladkem vrhu (dva razreda poklicne papirniške šole). Odrasli delavci — papirničarji brez zadostne izobrazbe pa se lahko dodatno izobražujejo v tovarnah na Večah in v Medvodah.

Če naj torej odgovorimo na vprašanje o usmerjenem šolstvu, lahko zatrdimo, da je mnogo elementov le-tega na ŠCTP že sedaj, začutili pa smo že tudi potrebo po nadaljnjih korakih. Predlog predmetnika smo npr. celo mi tiskali in smo ga pred dnevi že poslali zavodu za šolstvo. Idealnega izhoda za nas (in najbrž ne samo za nas) v njem ni. Gre pa za možnosti modifikacij, o katerih se bo

treba dogovarjati z zavodom in predvsem v okviru posebne izobraževalne skupnosti tiska in papirja za Slovenijo. Ta je bila letos ustanovljena in je takoj tudi zaživela, saj ima ŠCTP ves potreben posluž pri delovnih kolektivih naših otrok že ok. 12 let, odkar združuje bivše štiri šole. Rešitev se nam kaže v štiriletni smeri, kajti delovni kolektivi pričakujejo od nas diplomante, ki naj se takoj vključijo v delo. To zahteva od nas, da mora ostati praktični del pouka vsaj v dosežanih okvirih, »vstaviti« pa bo treba še druge splošne predmete, npr. estetsko vzgojo, biologijo itn. Potrebne bodo tudi druge, organizacijske spremembe in z njimi se bomo spoprijeli jeseni, da bomo lahko s šolskim letom 1978-79 začeli reformo tudi uvajati.

Letošnji končni rezultati? Na vsem centru je bilo konec šolskega leta 595 učencev. Izdelalo jih je 506 ali 84,37%. Popravne izpite konec avgusta ima 89 učencev, razreda ne ponavlja nihče. Od 127 učencev 3. razreda se jih je prijavilo k zaključnemu izpitu 129 (z dvema zunanjima). Uspešno ga je opravilo 120, popravne izpite ima 6 učencev, ponavljajo pa zaključni izpit 3 učenci. Med diplomanti je 14 odličnikov, 28 prav dobrih itn. To so dobri uspehi in garancija za uspešnost tudi naprej.

Učenci mnogo delujejo v športu (nogomet, košarka, streljanje...), v kulturi (izdajajo svoj list Mi mladi, recitirajo, pejejo, gojijo folklor, pripravljajo proslave...), organizirano delujejo v ZSMS, ZK, v samoupravni itn. Tu velja poudariti tudi vlogo učencev iz drugih republik (kar za tri oddelke jih je npr. samo iz

Čačka), ki zelo iniciativno pestrijo vse te dejavnosti. Dobro tudi sodelujemo s KS in starši.

Kaj nas pesti? Izmenski pouk, pomanjkanje prostorov za prostovoljne dejavnosti in proslave (Večah nam tu mnogo pomagajo), nimamo mlečne kuhinje in po malico morajo hoditi učenci k sosednjemu Mercatorju. No, marsikaj tega bo moč rešiti v sklopu priprav za usmerjeno šolo.

Gimnazijski direktor Anton Medved

je bil sam, a prav tako sredi papirjev: Predloga predmetnika za usmerjeno izobraževanje do danes še nismo prejeli. Iz dosedanjih pogovorov pa lahko sklepam, da je vsebinsko dovolj pripravljen v okviru mesta (ne občine), medtem ko organizacijske spremembe še niso razčiščene. V letu dni, ki so pred nami, nas čaka še dovolj dela, da bomo lahko začeli s reformo šolskim letom 1978-79. Pri nas razmišljamo o dveh smereh, o družboslovno-humanistični z jeziki in o (poli)tehnični. Opremljenost nekaterih kabinetov in interna TV mreža nam to po svoje že precej omogočata. Zlasti slednja se je letos aktivno in uspešno vključila tako v redni vzgojnosni proces kot v delo prostovoljnih dejavnosti. Pa tudi sicer smo pouk dokaj modernizirali s sodobnimi učili.

V prejšnji številki Naše skupnosti smo obljubili nekaj podatkov ob koncu šolskega leta: na šoli je bilo 543 učencev, izdelalo jih je 426 ali 78,45%. Odličnih je bilo 47, prav dobrih 98. Popravne izpite iz 1-3 predmetov ima 98 učencev — največ iz angleškega jezika, matematike in francoskega jezika; ne napreduje 11 učencev. Najboljši uspeh je dosegel 4. a: 100%, pa tudi 4. b je bil zelo dober: 96,70%! K maturi se je prijavilo 94 učencev, 14 jih je bilo opravljanja mature oproščenih. Od

80 sta maturirala z odliko 2 — torej skupaj 16, s prav dobrim uspehom 23, z dobrim 43 in z zadostnim 4. Popravni izpit ima 8 učencev, popolnoma neuspešen ni bil nihče. Raven znanja je bila na dokajni višini in zlasti odlični ter prav dobri maturanti se bodo lahko ob primernem delu uspešno vključili v nadaljnje šolanje.

Izjemno lepe uspehe so dosegli naši učenci na republiškem tekmovanju iz nemškega jezika: med prvo deseterico jih je kar 6, med njimi so dosegli tudi 1. in 3. mesto. Na zveznem tekmovanju pa so dosegli 3. in 4. mesto in za nagrado gre ena naša učenka v okviru kulturnega sodelovanja na tritedensko izpopolnjevanje v Nemčijo.

Tudi na republiškem tekmovanju iz angleškega jezika so dosegli naši učenci 3. in 4. mesto, medtem ko so morali iz matematike — fizike priznati premoč gimnazijcev z intenzivnim tema predmetoma.

Take in tudi druge pomembne dosežke so omogočale tudi sicer ustvarjalno sproščene sile mladih. Samoupravna angažiranost se veča, pomemben delež dajejo OO ZK, OO ZSMS, klubi, društva in krožki. Samoupravne delovne konference imamo npr. že drugo leto kot ena redkih srednjih šol v Ljubljani in republikah. Tako se učenci intenzivneje vključujejo v vzgojnosni proces in se aktivneje vključujejo v samoupravljalni razvoj vse naše družbe. Še posebno so se letos zavestno in samokritično vključili v ta proces ob letošnjih jubilejih. Zato so bolj zažele tudi razredne skupnosti, ki so s vsemi angažiranimi silami spremljale in usmerjale prenatere delo na šoli. Naj spomnim le še različne sprotne akcije, kot samoprispevek, krvodajalstvo, pa sodelovanje na prireditvah, pri množičnih akcijah ZSMS itn.

Problemi in težave so bolj materialnega značaja. Delovne možnosti otežujejo nadaljnjo modernizacijo: šola ni funkcionalna, že sama njena lokacija nas omejuje, oddelki so preštevilni, terejo nas kadrovske težave med učitelji. Primanjkuje tudi sredstev za kritje vseh zahtev, ki so pred nami. Streho smo npr. prekrili z brezobrestnim posojilom, ki ga moramo vrniti v petih letih. No, pa upamo, da bomo tudi glede tega našli pri pristojnih samoupravnih organih vse razumevanje in posluš — kot doslej že tolikokrat.

Šolska poslopja so v juliju tiha, v njih ni vrveža mladih. Starejši, odgovorni delavci pa analizirajo dosežke in snujejo že za prihodnje leto — in še naprej. In prav je tako, kajti iz dosedanjih izkušenj naj zraje še močnejša šola samoupravljalcev jutrišnjega dne.

AM

ZA KULTURO DELA, KULTURO ŽIVLJENJA

Vsesplošni družbeni razvoj je z novo ustavo dobil tako potrditev svoje razvojne stopnje kot nadaljnjo usmeritev delegatsko organiziranega življenja in dela na vseh področjih človeškega delovanja. Takoj pa naj znova poudarimo, da je delo ustvarjalni proces, torej zvezano s kulturnostjo v najglobljem in najširšem pomenu besede. Pri tem ima delegatska osnova tolikšno vlogo, da postaja sinonim za kulturo vseh in slehernega od nas. Vsak občan je samoupravno soodgovoren v težnjah za svoj prispevek k splošnemu razvoju. In ker je splošni naš družbeni razvoj samoupravni razvoj, torej kulturni razvoj, za trenutek, dva pogledimo, kje so nekatere morebitne šibke točke v kulturi, sedanjega trenutka in jutrišnjega dne.

Ko smo srednjeročno načrtovali področje našega razvoja, se moramo vprašati, ali smo se dovolj vneto zavzemali za to, kar je sredi 20-ih let našega stoletja preprosto predvidel naš prezgodaj umrlj pesnik Srečko Kosovel: »Prišel bo čas, ko človek ne bo več delal zato, da bi živel, ampak bo živel zato, da bo delal!« Torej nič več dela »za ljubi kruheke«, marveč življenja za ustvarjalno delo, ki človeka osvobaja.

Nismo več revni — predvsem ne več materialno tako revni. Pa se vendarle prepogosto zgodi, da dokazujemo svojo notranjo revščino v medsebojnih odnosih pri delu, v KS, doma, na cesti... Gre za medsebojno spoštovanje, strpnost, za odkritost, tovariško pripravljenost, za sodelovanje ali celo za pomoč itd., gre torej za tiste kvalitete, ki jih doživljamo v sebi ob ustvarjalnem delu že danes, še bolj pa nam jih bo nudilo delo jutri, ob nadaljnjem osvobajanju dela kot razvojne stopnje rasti naše družbe.

Ali — preneseno v ožji kulturniški jezik današnjega dne: odnos med poslušalcem oziroma gledalcem in ustvarjalcem kulturnega dosežka je lahko jutri le še dilema, usmerjena v stopnjo ustvarjalne ali postvarjalne moči kot elementa dela, ki nas sprošča, zadovoljuje, notranje bogati in prispeva tudi »nazaj« k sproščanju, zadovoljevanju, notranjemu bogatstvu povsod tam, kjer delamo.

Pa npr. problem profesionalca ali amaterja! Jutri je to nujno le še kot dilema kvalitete pri osmišljanju življenja kot kategorije dela vsakogar in vseh.

Kriteriji za to se ponujajo kar sami: to so kriteriji dela, kriteriji življenja v njegovi polnosti in enkratnosti.

Zanimiv, skorajda podoben je glede tega npr. še današnji odnos med vasjo in mestom. Naša vas si je zadnja leta postavila zahtevo po kvaliteti kulturnih stvaritev in jo išče v sebi ter v mestu — seveda primerni stopnji razvoja posamezne vasi. Koliko se je pri tem organiziralo naše mesto — naša občina je izrazito industrijska, torej tudi tozidi, ozdi, sozdi, da bi gojili kvaliteto kulture v sebi in jo tudi nudili vasi? Nudili vsaj prek delegatske baze, ki pa že lahko in mora vplivati npr. na repertoarno politiko »političnih« kulturnih institucij, na raven izdanih knjig, na filmsko produkcijo itn.

Morda pa sta vloga in položaj delovnih ljudi v odločanju o kulturi teoretično dovolj izdelana, praktično pa še nista dovolj zaživela? Morda terja delegatski sistem v združenem delu in v KS presojo o organiziranosti in postopkih dogovarjanja? Pri tem mislimo tako na razvoj samoupravnih razmerij kot na organizirano delo za kvaliteto v kulturi. Taista kultura pa mora tudi sama v sebi najti dovolj moči za npr. racionalno obnašanje kot prispevek k oblikovanju naših novih kvalitativnih.

In dalje: ali so te naše kvalitete dovolj jasno izoblikovane v zavesti tiste večine, ki naj odloča o tem? Če so — zakaj preveč upočasnjena kulturni razvoj ob splošnem družbenem razvoju. Kajti kriteriji niso skrivnost in samo jih omenili tudi v našem prispevku.

Delavci so organizirani v vseh sredinah. Organizirano in zavestno so se z družbenim dogovorom tudi odločili o kratkoročnem zaostajanju sredstev skupne porabe za rastjo družbenega proizvoda. A kje je smelost pri uveljavljanju dohodkovnih odnosov, kje uresničevanje zahteve po ugotavljanju cene programov ter po nadaljnjem oblikovanju meril zanje? Le z doslednim upoštevanjem vsega tega pa bo moč hitreje uveljavljati ustavno načelo o svobodni menjavi dela in sredstev. In le tedaj bo veljala tudi ona druga Kosovelova ugotovitev, da se ne bo več bil boj za to, »da bi bil delavec človek, marveč za to, da bo človek delavec!« Tudi v kulturi.

AM

Vsak dan se srečujeva, pa vendarle veva tako malo drug o drugem. Pozdraviva se in izmenjaviva nekaj vljudnostnih fraz. Kdo ve, koliko časa bi to še trajalo, če ne bi bil po naravi precej radoveden. Slišal sem, da je bil včasih izredno aktiven in da je bil že pred vojno član partije. Pa sem ga kar naravnost vprašal, če bi mi lahko o tem povedal nekoliko več. Nered je pristal na pogovor, kajti ve, da sodelujem pri časopisu in da kot tak najbrž ne morem ničesar ali bolje rečeno skoraj ničesar ohraniti zase. No, prepričan sem ga, da ni čisto tako. Ko pa se mi je začelo, da je to, kar mi je povedal, le vredno objave, sva se komaj sporazumela. Pristal je, vendar je postal z besedami nekoliko bolj skop in niso mu šle več tako gladko iz ust.

Franc Intihar

Franc Intihar, krepak sedemdesetletnik, je bil prvi sekretar partijske celice v Zalogu. Leta 1932, v aprilu mesecu, je postal na predlog Franca Černega član partije in skoraj istočasno tudi njen sekretar. V celici so bili poleg Černeta in njega še Jože Peršič in Polde Maček.

Zaradi pomanjkanja sredstev — izhaja namreč iz revne delavske družine — je bilo treba kaj kmalu s trebihom za vseskozi trdil, da ni imel pojma o prepovedi, pri njih pa da kmečki fantje tako vsak dan kurijo, je rekel. Tudi njegova sodelavca Jože Kačar in Jože Anžur sta bila oproščena, Franc Taurer in Peter Čermelj pa sta dobila vsak po leto dni. Se sreča, da se policiji niti sanjalo ni, da je član partije.

Ker je bil kompromitiran, se je moral za nekaj časa umakniti. Sekretar celice je postal Ivan Maček, po njegovem odhodu v Sovjetsko zvezo pa je bil nekaj časa znova sekretar Intihar. A le za kratko dobo. Zaradi bolezni ni mogel več tako agilno delati. Po okupaciji je bil nekaj časa komandir zaščitne čete na terenu, vendar je hotel na vsak način v hrabe.

Zaradi pomanjkanja sredstev — izhaja namreč iz revne delavske družine — je bilo treba kaj kmalu s trebihom za vseskozi trdil, da ni imel pojma o prepovedi, pri njih pa da kmečki fantje tako vsak dan kurijo, je rekel. Tudi njegova sodelavca Jože Kačar in Jože Anžur sta bila oproščena, Franc Taurer in Peter Čermelj pa sta dobila vsak po leto dni. Se sreča, da se policiji niti sanjalo ni, da je član partije.

Ker je bil kompromitiran, se je moral za nekaj časa umakniti. Sekretar celice je postal Ivan Maček, po njegovem odhodu v Sovjetsko zvezo pa je bil nekaj časa znova sekretar Intihar. A le za kratko dobo. Zaradi bolezni ni mogel več tako agilno delati. Po okupaciji je bil nekaj časa komandir zaščitne čete na terenu, vendar je hotel na vsak način v hrabe.

Naš pogovor

kruhom. Vseskozi se je srečeval z izkoriščanjem in se mu je vendar postavil tudi po robu, vendar se je z delavskim gibanjem srečal šele v Papirnici Večve. Vedel je sicer tudi že prej, da so delavci organizirani, toda šele srečanje z Jožetom Mazovcem mu je odprlo oči. Po vojski je začel z delom v partiji. Takrat je izhajala razna literatura in treba jo je bilo širiti po najrazličnejših kanalih. Ni mu bilo težko skočiti do Litije, Trbovelj ali Bizovika in tam oddati vse isto, za kar bi policija dobro plačala. Ob nedeljah so se sestajali na pokopališču in od tam se je širila prepovedana literatura.

Leta 1933 je bil prvič v rokah policije. Za prvega maja so kurili kres in to je bilo tedaj najstrožje prepovedano. Mesec dni je bil zaprt, saj je

Vsekakor je bil takrat na terenu veliko bolj potreben in zato se je s to njegovo odločitvijo odlašalo iz dneva v dan. Kmalu je bil interniran in na Rabu je preživel nekaj strašnih mesecev. Po vrnitvi se je moral vsak dan javljati dežurnemu v Polju. To pa mu je prišlo celo prav, saj se je kaj kmalu povezal s krajevnim komitejem v Polju. Vendar je bil kmalu ponovno interniran, to pot v Dachau, od koder se je vrnil šele 15. junija leta 1945.

Po osvoboditvi je ves čas aktivno delal, hkrati pa se je tudi strokovno in idejno izobraževal. Opravi je pomočniški izpit za galvanizersko stroko, končal je tudi srednjo partijsko šolo. Kljub boleznim ni niti za hip popustil na terenu ne v Papirnici Večve, kjer je bil vrsto let sekretar.

GOSPOSKA KMETIJA

ŠTEFANA JERKA JE BILA ZADNJA PREDSTAVA XIII. REVVIJE GLEDALIŠKIH SKUPIN OBČINE MOSTE-POLJE

Zadnjo predstavo letošnje revije smo gledali 5. junija 1977 v Javoru, kjer so nastopili igralci KUD iz Dolskega in nam prezentirali komedijo Štefana Jerka GOSPOSKA KMETIJA.

Dele je dovolj zanimiva odrska slika iz kmečkega življenja, ki prikazuje družino kmeta Bregarja, h kateri pride na počitnice mestna družina svetnika Bahovca. Bahovčevim se zdi življenje na kmetih in delo sila preprosta stvar, romantično, brez večjih težav — prava igrača. Bahovcu se porodi zanimiva misel, ki jo tudi predlaga Bregarju, naj bi družina Bahovcev za tri dni prevzela vsa dela in opravila na kmetiji. Bregarjevi pa bi imeli tri dni počitnice. Gospodarja skleneta denarno pogodbo. Seveda stvari potekajo drugače, kot so si jih zamislili Bahovčevi. Delo jim ne gre od rok, sin Vili tako rekoč prespi te tri dni, pa tudi žena Klara, hčerka Ada in sam Bahovec ne naredi nič koristnega in pametnega. Pred nami se zvrsti vrsta komičnih situacij in prizorov, ki se do konca stopnjujejo, dokler Bahovčevi ne odnehajo in stavo izgube.

Režijsko vodstvo je bilo v rokah Jože Cerarjeve, ki ji je uspelo ustvariti zanimivo in razgibanó predstavo. Sem in tja bi bilo v nekaterih prizorih lahko nekoliko več dinamike, morda bi bila potrebna tudi kaka okrajšava, ker se nekatere stvari ponavljajo. Mizanscena je bila v celoti smiselno urejena.

Rahlo stilizirano sceno je zasnoval akademski kipar Marko Maher. Svetnika Bahovca je s preprosto realistično igro in primernimi karakternimi potezami odigral Ciril Zupančič. Imel je dovolj težavno nalogo, ki jo je dobro rešil, le mestoma je bilo čutili negotovost v tekstu. Prav dobro so svoje vloge odigrali Martina Trdin, ki je igrala Bahovčevno ženo, Tatjana Dežman, kot hčerka Ada in Jaka Kokalj, ki je igral sina Vilija. Prepričljivo in zanesljivo igro je ponovno pokazal Metod Grad kot kmet Bregar. Prijetno so nas presenetili s svojo sproščeno, lahkotno igro Srečo Simenc, kot hlapec Jaka, Irena Lautar kot Jerca in Polona Mihlečič kot Neža. Povsem korektno je odigral svojo vlogo Jerčina fanta Janeza Sašo Mencin. Sodelovala sta še Nuša Zupančič in Sašo Novak.

Uspelo predstavo bodo mladi igralci iz Dolskega lahko še s pridom uporabili za gostovanja v prihodnji sezoni.

USPEŠNO LETO HARMONIKARSKEGA ORKESTRA

Letošnje šolsko leto se je izteklo in prav je, da povemo nekaj tudi o delu harmonikarskega orkestra glasbene šole Moste-Polje, ki je v tem letu postal član KUD Vite Pregarc.

Število nastopov se je letos povzpelo na 23, kar je največ, odkar orkester obstaja. V tem letu, ko praznujemo pomembne obletnice tovariša Tita in Zveze komunistov, smo sodelovali na številnih proslavah v delovnih kolektivih, osnovnih šolah in na občinskih prireditvah.

Marca smo imeli samostojni celovečerni koncert v kulturnem domu Večve, katerega dohodek smo namenili prizadetim v Posočju. Večina skladb programa je bila nova, saj se trudimo, da vsako leto pripravimo nov program.

V maju smo že trinajstič zapovrstjo sodelovali na reviji harmonikarskih orkestrorov v Pulju in tudi letos smo s precej zahtevno skladbo dosegli lep uspeh.

Meje Slovenije pa smo prvič prestopili spomladi lanskega leta, ko smo sodelovali na tekmovanju v Miljah pri Trstu in v svoji skupini zasedli prvo mesto. Letos smo se udeležili tudi mednarodnega tekmovanja harmonikarjev in kitaristov v švicarskem mestu Roveredo. Ob prihodu so nas privedli zelo lepo sprejeli in prijetno smo bili presenečeni, ko smo v dvorani, kjer je bilo tekmovanje, zagledali ob naši zastavi tudi pozdrave v slovenskem jeziku: Dobrodošli!

Za obvezno skladbo tekmovalnega dela, ki je bila po težavnosti stopnji iz najvišje, 11. kategorije, so nas ocenili z najvišjim možnim številom točk in tako smo zasedli prvo mesto, za nagrado pa prejeli pokal, medaljo in diplomu.

Povemo naj še to, da so poslušalci z velikim zanimanjem in navdušenjem spremljali naš program, ki je bil zanje gotovo nekaj novega, saj smo igrali le domače, jugoslovanske skladbe.

Ob tem smo dolžni tudi zahvaliti ZKPO občine Ljubljana Moste-Polje in glasbeni šoli Moste-Polje za finančno pomoč, brez katere se tekmovanja ne bi mogli udeležiti.

Sredi junija nas čaka še snemanje na RTV Ljubljana, kjer bomo za radio posneli 20-minutni program.

Uspehi, ki jih dosegamo na raznih proslavah in tekmovanjih pod umetniškim vodstvom našega dolgoletnega dirigenta Srečka Piškurja, so nam v veliko spodbudo pri našem delu.

